

Mitt lyriska husapotek



*Nakna ord
Blöder igenom
tjocka kompresser
ideliga förband.
Doktorn: "Det ska blöda! Lugn!"
Vad hjälper läkarord!
Det Obotliga, Oresonliga
kan inga ord stilla
kan ingenting stilla.*

*Det ska gå igenom
blöda
blöda
tills allt förblött.*

»Nakna ord» heter den här kompromisslösa dikten ur Sten Haglidens diktsamling »Kvällsordat» från 1976. Blodet i dikten är ord som blöder, kompresserna är hans metod att stoppa flödet genom att skriva, ett recept använt av författare i alla tider. Förbanden som läggs används under sömnlösa nätter, han upprepar för sig själv doktors tröstord: Det ska blöda!

Men han blir inte mera lugn. Det hör till yrket, författaryrket, livsplågan och livsglädjen. »Det obotliga, oresonliga kan inga ord stilla, kan ingenting stilla.» Blodflödet och uttrycksbehovet är samma ord för liv, så länge det finns blod finns det liv.

Dikten heter alltså »Nakna ord»; det är en hudlös dikt. Man kan säga att allt hos Hagliden är kompromisslöst, han är sträng mot sig själv som en indisk självplågare, ärligheten är ett nyckelord, Frödings och Birger Sjöbergs självtukt finns som väven i den tagelskjorta som de alla tre bär. Han har sagt i en intervju med radions Matts Rying som är tryckt i »Tungomål, samtal med diktare», 1979: »Vi har bägge ungefär samma så kallade mentala sjukdom: den manodepressiva.» Han säger också att han försökt att lära av Frödings äkthet och ärlighet, hans språkliga klarhet och klingarna i versen, han vill säga detsamma om Sjöberg. Dikten kan för den som skriver bli en väg ut ur depressionerna. Så också för den som läser poesi och där möter likartade problem.

Sten Hagliden var född 1905 i Öre-

Författaren och poeten Sten Hagliden fotograferad vid Årstavikens vatten i Stockholm våren 1975.

bro och dog 1979. Han var folkskollärare i den gamla skolan. Han berättade en gång för mig att han under en kemilektion lärde ut sprängteknik. En av hans elever använde med praktisk utövning sig av sina nya kunskaper i ämnet och blev för en natt dynamitard genom att spränga ett kassaskåp. När magister Hagliden fick veta det blev han otröstlig. Så var det inte tänkt. För honom var allt i livet en moralfråga. »Allt är mitt fel!» anklagade han sig själv. Men en magister kan knappast gissa sig till vilka knallhattar han har i en klass som kan bli kriminella.

Så kan det bli. Otröstligt. Nästan alla hans dikter vittnar om det. Han försöker skriva sig till tröst. Man läser sig till tröst och lyssnar sig till tröst genom musiken: Charles Ives, Bruckner, Brahms.

Om svenska diktare skrev Oscar Levantin medan han citerade Edvard Bäckströms dikt om syrenerna, att de

blommar hastigt och vissnar länge. Orden gäller inte Sten Hagliden som skrev under hela sitt liv och gjorde det allt bättre upp i åren med kärva, korthuggna titlar på sina böcker, inga onödiga krusiduller – som i hans dikter, enkelt, osmyckat: »Bumerang», »Rastgård», »Kringrännas», »Karga ägor», »Till fots», »Tvärträ», »Utskuret», »Bomärke», »Livsgeråd», »Rop», »Kvällsordat», »Tillrygga» (dikt-urval). Han fick nästan alltid starka recensioner. Bengt Anderberg skrev en entusiastisk anmälan i Expressen 1975 av samlingen Rop: »Har man gjort rätt för sig? Vem har man hjälpt? Sådana enkla frågor upprepas ständigt ... Bara gubben Hagliden går i land med sådant. Tvärviggen som själv har spanat in sin gran, fällt den, torkat den. Spräckt den, urholkat den, sågat, filat, sandpappprat, limmat, slaktat får och rensat tarmar, vridit och snott, dragit och spänt, skruvat, spottat, stam-

pat, svurit ve och förbannelse och ta mig fan fått ihop en gitarr med världens ton. Välsignad vare hans arbets-dag!»

Att läsa Sten Hagliden blir ett friskt bad som skrubbar även den mest hårdhudade ren ända in i livsroten. Han vänder på orden så att fel blir rätt och rätt blir en läxa. Hans huvudvärkstabletter borde finnas på Sveriges vårdcentraler. Psykiska besvär kan lösas upp i en dikts brustablett i rent källvatten. Jag undrar om han läses idag, förutom av oss gamla förstås som upplevde hans böcker under 50- och 60- och 70-talet? I dagens skolor gör man det i varje fall inte där ju grunden för livslång läsning ska läggas. Där läser man varken Tegnér eller Tage Danielssons dikter, man sjunger inte ens en stump av Cornelis Vreeswijk längre. Man kan vända på Tages fråga: »Vad tusan har de för sig i banken efter tre?» och i stället fråga: Vad tusan har de för sig i skolan före tre?

I boken »Stickspår» står orden:

*Storheten i att du betyder så litet.
Litenheten i att du betyder så mycket.
Att du glider
när du tror dig stå stilla.
Att du tror dig bli vis av skadan
när du blir skadad av visheten.
Du talar om att du skall möta döden.
Kan man möta ingenting?*

Vi växlade brev och umgicks. Hans brev var korta, som dikterna, knappt mer än påbörjade, ändå rymde dikterna så mycket. Han gick rakt på sak där andra kan gå som katten kring het gröt. I mars 1965, när hans bok »Bomärke» skulle komma ut och jag fick en radiointervju för ett program om boken, skrev han: »Jag får se hur man blir behandlad i pressen. Med tystnad kanske. Blir det unga gardesrecensenter så blir det väl halshuggning. – En lyriker skall kunna skriva om allt, också det fula. (Vad är fult förresten?) Många anser att en lyriker bara skall skriva om stjärnor, blommor och dagg. Så anser inte jag. Jag vill ta upp 'motivens styvbarn' till behandling, det förbisedda, det föraktade, livets handikappade. Jag har också gjort det. Dock har man – som jag ser det – för hårt accentuerat denna sida av

mig. Jag instämmer med Lars Bäckström då han talar om lågt och högt hos mig. Sen är diktandet för mig etik. Inte så: du skall, du skall inte! Men så att diktaren skall vara sann, skall vara sin formel trogen. Naturen, svensksommaren intar hos mig en central plats.»

*Motivens styvbarn, om jag kunde adoptera er.
Ni är alltid olyckliga.
Och ingen tar er omhand.
Håller till vid vägkanterna och på gatorna,
som slutar som blindtarmar.
Ni kan skratta men ingen hör er.
Ni kan gråta men sorgen är för trivial.
Ni kan sjunga men det blir helt vanliga sånger.*

Man kan instämma med vad kritiker Tom Hedlund skriver om honom i urvals-boken »Tillrygga», dikter 1932–1977:

»Och därför kan Hagliden med skäl tala om Alla vi i en dikt som avslutar den här volymen – hans roll som poet är oupplösligt förknippad med hans person, han ikläder sig inga poetiska sjumilastövlar för att kunna betrakta livet på avstånd. Han är en poet bland oss och därigenom också en poet för oss.»

*Ingen sömn. Bläst små-ylade i fönstret,
smalt gläntställe.
Klockan blev tre. Måste gå upp, stänga.
Domnade bort, men vaknade häftigt.
Begrundande:*

*De som inte kunde gå opp,
de som låg med slangar och dropp
eller hörde röster dag och natt,
barn som inte tordes gå upp för spöken.*

*Och så alla därutanför:
som bodde i ensamhet och skräck,
de som låg ute i kölden på gatorna
blödde slut efter explosionen.
Han som stod uppe på ödlig vind med
geväret.*

Hon förr i tiden som måste gå i sjön.

*Alla vi här inne.
Alla vi här ute.*

Carl Magnus von Seth

Lars Erik Böttiger har under många år intresserat sig för läkare vars litterära insatser gjort dem kända i vida kretsar. Ett resultat av detta är de uppskattade författarporträtt han skrivit i Läkartidningen.

I boken »Litterära läkare» presenteras hans artiklar i samlad form, tillsammans med flera nyinskrivna avsnitt. Sammanlagt porträtteras nitton märkliga personligheter, från François Rabelais och Tobias Smollet till Claes Anderson, Paal-Helge Haugen och Eva Ström.

Litterära läkare omfattar 176 sidor, är rikt illustrerad, inbunden med hårda pärmar.

Priset är
160 kronor.



Litterära läkare

Beställer härmed.....ex
av boken

.....
namn

.....
adress

.....
postnummer

.....
postadress

Insändes till LÄKARTIDNINGEN
Box 5603
114 86 Stockholm

Faxnummer: 08-20 74 35

www.lakartidningen.se
under särtryck, böcker